

เป้าหมายที่
13

ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้ กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และผลกระทบที่เกิดขึ้น

SDG 13: Take urgent action to combat climate change
and its impacts

ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

13

SDG
13

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของฤดูกาล การเกิดภัยพิบัติ การสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการกระจายของเชื้อโรคและพาหะนำโรค ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศคือก๊าซเรือนกระจก ซึ่งมีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) และมีเทน (CH₄) ที่มีแหล่งกำเนิดหลักมาจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิลเป็นองค์ประกอบสำคัญ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังเป็นหนึ่งสาเหตุหลักของการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความถี่และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง ซึ่งประชาคมโลกได้ร่วมกันหาแนวทางความร่วมมือลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและได้พัฒนามาเป็นความตกลงปารีส เพื่อควบคุมการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลก เพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวและฟื้นตัวจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งเสริมการพัฒนาแบบคาร์บอนต่ำที่ไม่กระทบการผลิตอาหาร มีภูมิต้านทานและสามารถฟื้นตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งประเทศไทยได้ร่วมให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2559

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ประเทศไทยได้จัดส่งข้อเสนอการมีส่วนร่วมในการลดก๊าซเรือนกระจกและการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (NDC) ต่อสำนักเลขาธิการ UNFCCC¹ โดยกำหนดเป้าหมายลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกขั้นต่ำที่ร้อยละ 20 จากกรณีปกติ² และเป้าหมายขั้นสูงที่ร้อยละ 25 จากกรณีปกติ ภายในปี 2573 และได้บูรณาการมาตรการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในนโยบายและแผนระดับชาติ อาทิ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 รวมทั้งอยู่ระหว่างการจัดทำยุทธศาสตร์ระยะยาวในการพัฒนาแบบปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำของประเทศไทย โดยในระยะที่ผ่านมา ประเทศไทยสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้แล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ 14 หรือลดได้ถึงสิ้น 51.72 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (MtCO₂e) ในปี 2563 ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายขั้นต่ำที่กำหนดไว้ใน NDC ได้ภายในปี 2573 และยังดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ รวมทั้งจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย³ แห่งชาติ พ.ศ. 2558 เพื่อพัฒนาระบบการป้องกัน การเตรียมความพร้อม ตลอดจนการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยตั้งแต่ก่อนเกิดภัย

ขณะเกิดภัยและหลังเกิดภัย รวมทั้งทำกับการดำเนินการให้เป็นไปตามกรอบพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และสอดคล้องกับกรอบเซนได ซึ่งในปี 2563 ร้อยละ 50 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติระดับท้องถิ่นที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ระดับประเทศ

ในมิติต่างประเทศ ประเทศไทยได้ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุดในด้านการจัดการภัยพิบัติ และการเสริมสร้างขีดความสามารถในการรับมือและปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผ่านการฝึกอบรมระยะสั้นและการให้ทุนการศึกษาระดับปริญญาโท นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้รับการสนับสนุนจากกองทุนภูมิอากาศสีเขียว (Green Climate Fund: GCF) ในการดำเนินกิจกรรมด้านการเพิ่มศักยภาพและเตรียมความพร้อมของหน่วยประสานงานหลักของประเทศ

¹ กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC)

² กรณีปกติ หรือ Business-as-Usual (BAU) หมายถึง กรณีที่ไม่มีการดำเนินมาตรการลดก๊าซเรือนกระจก ซึ่งในกรณีของประเทศไทยคาดการณ์ว่าจะมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพิ่มขึ้นจาก 279.129 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (MtCO₂e) ในปี 2548 เป็น 554.649 MtCO₂e ในปี 2573

³ สาธารณภัยเป็นการประยุตต์แนวคิดเรื่องภัยพิบัติตามบริบทของประเทศไทย โดยพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 กำหนดให้สาธารณภัย หมายถึง อัคคีภัย วาดภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชน ไม่ว่าเกิดจากรธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุหรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชนหรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย

ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

การดำเนินการที่ผ่านมา

ประเทศไทยได้จัดทำแผนที่นำทางการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศปี พ.ศ. 2564-2573 และอยู่ระหว่างจัดทำร่างพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อสนับสนุนให้มีการประเมินปริมาณการปล่อย การกักเก็บ การลดก๊าซเรือนกระจก และการจัดทำ รายงาน โดยวิธีตรวจวัดรายงานและทวนสอบที่ได้ มาตรฐานตามพันธกรณีระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ ได้ดำเนินการสร้างการตระหนักรู้และปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งพัฒนาองค์ความรู้ หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก และการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อาทิ โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และโครงการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) ซึ่งในปัจจุบันมี ทสม. ทั่วประเทศ จำนวน 254,368 คน

ความท้าทาย

ข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของภาคเอกชน และการจัดเก็บข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ไม่เป็นระบบ ส่งผลต่อการติดตามผลการดำเนินงานด้านการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศให้แม่นยำและเป็นไปตามมาตรฐานสากล อีกทั้งการดำเนินการตามมาตรการและแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ใน NDC ต้องใช้การลงทุนสูง โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งยังขาดความเชี่ยวชาญ และเทคโนโลยีในประเทศ

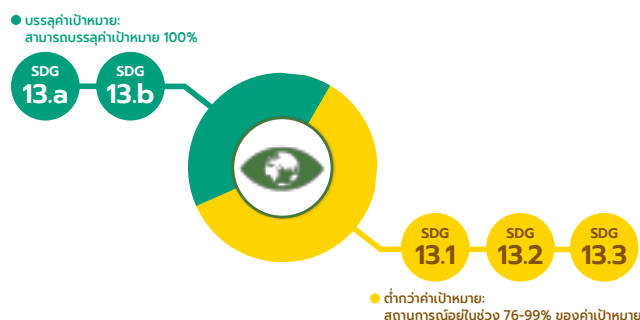
นอกจากนี้ ประเภทของความเสียหายและความรุนแรงของผลกระทบจากภัยพิบัติยังแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ตามความอ่อนแอต่อภัยพิบัติและศักยภาพในการรับมือ ส่งผลให้มีความท้าทาย ทั้งในด้านการจัดทำและดำเนินการตามแผนการป้องกันและลดความเสี่ยงจากอันตรายและภัยพิบัติระดับท้องถิ่น รวมถึงการมี

ระบบติดตาม พยากรณ์ และเตือนภัยล่วงหน้าในระดับพื้นที่ที่แม่นยำ อีกทั้งกระบวนการทำงานของภาครัฐไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น รวมถึงภาคเอกชนในพื้นที่เท่าที่ควร ทำให้การรับรู้ ความเสี่ยงและการเตรียมความพร้อมที่เหมาะสมของประชาชนยังอยู่ในวงจำกัด

ข้อเสนอแนะ

ควรเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ ทั้งในส่วนกลางและท้องถิ่น ในการเตรียมความพร้อมรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยกำหนดเป้าหมายร่วมกันและหารือแนวทางที่เหมาะสมกับลักษณะทางกายภาพ และวิถีการดำเนินชีวิตในพื้นที่ นอกจากนี้ ควรใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารความเสี่ยงและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่จะส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชน ตลอดจนเร่งพัฒนาและบูรณาการฐานข้อมูลเกี่ยวกับภัยพิบัติที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน เพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายและมาตรการในการบริหารจัดการและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะเพื่อให้ประชาชนมีการรับรู้ ความเสี่ยงต่อภัยพิบัติมากขึ้นและมีการเตรียมความพร้อมที่เหมาะสม และประสานความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ ในการเร่งรัดการดำเนินการตามแผนการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศ รวมถึงการลดข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลเพื่อจัดทำบัญชีก๊าซเรือนกระจกของประเทศ

ผลการประเมินสถานะของ SDG 13

กรณีศึกษา

โครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย (TVER)

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) (อบก.) ได้จัดทำโครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย (Thailand Voluntary Emission Reduction Program T-VER) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมลดก๊าซเรือนกระจกในประเทศด้วยความสมัครใจ โดยสามารถนำปริมาณการลดหรือดูดซับก๊าซเรือนกระจกที่ผ่านการรับรองที่เรียกว่า "คาร์บอนเครดิต" ไปขายในตลาดคาร์บอนภาคสมัครใจภายในประเทศได้ ทั้งนี้ อบก. ได้กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการพัฒนาโครงการ โดยจะต้องเป็นโครงการที่เข้าข่ายประเภทโครงการดังต่อไปนี้ (1) การเพิ่มประสิทธิภาพพลังงาน (2) พลังงานทดแทน (3) การจัดการของเสีย (4) การจัดการในภาคขนส่ง (5) ป่าไม้และพื้นที่สีเขียว (6) การเกษตร (7) อื่น ๆ ตามที่อบก. กำหนด มีการกำหนดระเบียบวิธีการในการลดก๊าซเรือนกระจก การขึ้นทะเบียนและการรับรองปริมาณก๊าซเรือนกระจกสำหรับประเทศไทย อีกทั้งยังกำหนดให้มีการประเมินผลประโยชน์ร่วม (Co-benefit) ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เกิดจาก

การดำเนินโครงการ T-VER เช่น ช่วยลดมลพิษด้านสิ่งแวดล้อมสนับสนุนเศรษฐกิจในชุมชน เพิ่มรายได้แก่ชุมชนและเพิ่มพื้นที่สีเขียว และอื่น ๆ รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาอาชีพใหม่ ๆ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

การพัฒนาโครงการและหลักเกณฑ์การเข้าร่วมโครงการ

ผู้พัฒนาโครงการต้องตรวจสอบขนาดของโครงการเนื่องจากโครงการขนาดใหญ่ต้องผ่านการพิสูจน์การดำเนินงานเพิ่มเติมจากการดำเนินงานตามปกติ (additionality) โดยโครงการประเภทผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนพิจารณาจากกำลังการผลิตติดตั้ง โครงการประเภทการเพิ่มประสิทธิภาพพลังงานพิจารณาจากปริมาณพลังงานที่คาดว่าจะสามารถลดการใช้ได้ ส่วนโครงการประเภทอื่น ๆ พิจารณาจากปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่คาดว่าจะลดได้ กรณีที่โครงการมีที่ตั้งมากกว่า 1 แห่งให้พิจารณาขนาดของโครงการจากค่ารวมของทุกแห่ง โดยมีรายละเอียดตามแผนภาพ

กิจกรรม	ขนาดของโครงการ T-VER		
	ขนาดเล็กมาก (Microscale)	ขนาดเล็ก (Small Scale)	ขนาดใหญ่ (Large Scale)
สาขาการผลิตและใช้พลังงาน อุตสาหกรรม การจัดการของเสีย และการขนส่ง			
ผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน (Renewable Energy)	กำลังการผลิตติดตั้งรวม (Installed Capacity) ไม่เกิน 5 MW	กำลังการผลิตติดตั้งรวม (Installed Capacity) ไม่เกิน 15 MW	กำลังการผลิตติดตั้งรวม (Installed Capacity) มากกว่า 15 MW
การเพิ่มประสิทธิภาพพลังงาน (Energy Efficiency)	เป้าหมายในการลดการใช้พลังงานรวม ไม่เกิน 20 GWh/y	เป้าหมายในการลดการใช้พลังงานรวม ไม่เกิน 60 GWh/y	เป้าหมายในการลดการใช้พลังงานรวม มากกว่า 60 GWh/y
เป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	ไม่เกิน 20,000 tCO ₂ e/y	ไม่เกิน 60,000 tCO ₂ e/y	มากกว่า 60,000 tCO ₂ e/y
สาขาป่าไม้และการเกษตร			
เป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	-	ไม่เกิน 16,000 tCO ₂ e/y	มากกว่า 16,000 tCO ₂ e/y

ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

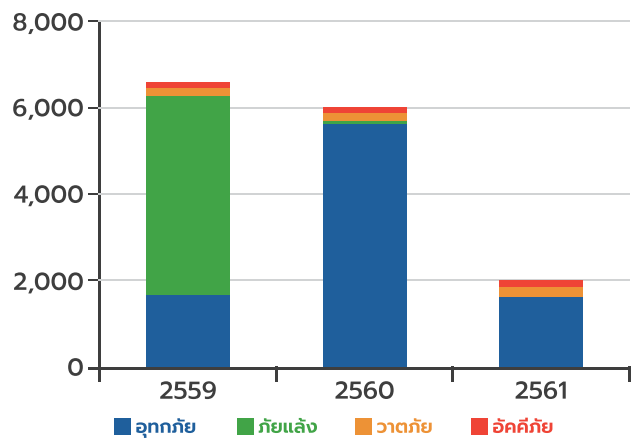
เสริมสร้างภูมิคุ้มกันและขีดความสามารถในการปรับตัวต่ออันตรายและภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับภูมิอากาศในทุกประเทศ

ผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลให้เกิดภัยพิบัติที่มีความถี่เพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง โดยเฉพาะในระดับชุมชนและท้องถิ่นที่ยังมีขีดความสามารถด้านการรับมือกับภัยพิบัติที่จำกัด ทำให้ประเด็นการบริหารจัดการและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเป็นวาระสำคัญที่นานาประเทศร่วมมือกันพัฒนาแนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรเทาความรุนแรงของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยประเทศสมาชิกสหประชาชาติรวมถึงประเทศไทยได้รับรองกรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558 - 2573 หรือกรอบเซนได (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015 – 2030: Sendai Framework) เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนการป้องกันและลดความเสี่ยงจากอันตรายและภัยพิบัติ ตลอดจนสร้างขีดความสามารถในการปรับตัวและเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือและฟื้นฟูกลับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย

ประเทศไทยได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ รวมทั้งการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ¹ พ.ศ. 2558 เพื่อพัฒนาระบบการป้องกัน การเตรียมความพร้อม การสร้างภูมิคุ้มกัน ตลอดจนการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยตั้งแต่ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย รวมทั้งกำกับการดำเนินการขับเคลื่อนให้เป็นไปตามกรอบพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และสอดคล้องกับกรอบเซนได ซึ่งในปี 2563 ร้อยละ 50 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติระดับท้องถิ่นที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ระดับประเทศ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ ประกอบด้วยอุทกภัย ภัยแล้ง วาตภัย และอัคคีภัย พบว่าในช่วงปี 2559 - 2561 จำนวนผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2561 มีประชากรที่ประสบภัยพิบัติจำนวน 1,845 คน ต่อประชากร 100,000 คน ลดลงจาก 6,553 คน ต่อประชากร 100,000 คน ในปี 2559 โดยภัยพิบัติที่ส่งผลกระทบมากที่สุด ได้แก่ อุทกภัย และภัยแล้ง ตามลำดับ

จำนวนผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติต่อประชากร 100,000 คน

ที่มา: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

การดำเนินการที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมป้องกันและบรรเทาความสูญเสียจากภัยพิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยจัดการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น อาทิ การฝึกซ้อมแผนการบริหารวิกฤตการณ์ด้านสาธารณภัยระดับชาติ และพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อาทิ การพัฒนาระบบการพยากรณ์อากาศ

¹ สาธารณภัยเป็นการประยุکتแนวคิดเรื่องภัยพิบัติตามบริบทของประเทศไทย โดยพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550กำหนดให้สาธารณภัย หมายถึง อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง ไรศรบาดในมนุษย์ ไรศรบาดสัตว์ ไรศรบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชน ไม่ว่าจะเกิดจากรธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุหรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชนหรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย

ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

13

SDG
13.1

เสริมสร้างภูมิคุ้มกันและขีดความสามารถในการปรับตัวต่ออันตรายและภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับภูมิอากาศในทุกประเทศ

ด้วยคอมพิวเตอร์สมรรถนะสูงเพื่อให้ผลการพยากรณ์อากาศมีความถูกต้องแม่นยำสูงและเจาะจงพื้นที่ได้มากขึ้น การจัดทำระบบป้องกันและเตือนภัยธรณีวิทยาและธรณีภัยพิบัติ การพัฒนาระบบติดตาม เตือนภัยมลพิษและภัยพิบัติทางทะเลครอบคลุมพื้นที่ทั้งอ่าวไทยและอันดามัน อีกทั้งได้สนับสนุนบทบาทของชุมชนให้มีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาตำบลในทุกมิติ เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในการเตรียมพร้อมรับมือกับสาธารณภัยและสามารถปรับตัวต่ออันตรายและภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับภูมิอากาศได้ดียิ่งขึ้น

ความท้าทาย

เนื่องจากประเภทของความเสียหายและความรุนแรงของผลกระทบจากภัยพิบัติแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ตามความอ่อนแอต่อภัยพิบัติและศักยภาพในการรับมือ ส่งผลให้มีความท้าทายในการบริหารจัดการและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุม ทั้งในด้านการจัดทำและดำเนินการตามแผนการป้องกันและลดความเสี่ยงจากอันตรายและภัยพิบัติระดับท้องถิ่น อีกทั้งกระบวนการทำงานและกฎระเบียบของภาครัฐไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งภาคเอกชนในพื้นที่ ทำให้การสื่อสารเพื่อเพิ่มการรับรู้ความเสี่ยงและการเตรียมความพร้อมที่เหมาะสมของประชาชนยังอยู่ในวงจำกัด อีกทั้งยังมีความท้าทายในการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ เพื่อนำไปใช้ประกอบการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำแผนและยุทธศาสตร์ในการรับมือภัยพิบัติที่ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มยากจนและกลุ่มเปราะบาง

ข้อเสนอแนะ

ภาครัฐควรเร่งรัดการจัดทำและดำเนินการตามแผนการป้องกันและลดความเสี่ยงจากอันตรายและภัยพิบัติระดับท้องถิ่นที่บูรณาการ มีกลไกการประสานงานและการดำเนินงานที่ชัดเจน ครอบคลุมภัยพิบัติทุกรูปแบบ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชากรทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง นอกจากนี้ ยังควรเร่งพัฒนาและบูรณาการฐานข้อมูลเกี่ยวกับภัยพิบัติที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน เพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายและมาตรการในการบริหารจัดการและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพและแก้ปัญหาได้ตรงจุด รวมทั้งเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะเพื่อให้ประชาชนมีการรับรู้ความเสี่ยงต่อภัยพิบัติมากขึ้น และมีการเตรียมความพร้อมที่เหมาะสม

นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความเสี่ยงจากภัยพิบัติ อาทิ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว โดยขาดการควบคุมและการวางแผนที่ดี รวมทั้งให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มยากจนและกลุ่มเปราะบาง เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับวิกฤตในด้านต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาทักษะทางการเงิน (financial literacy) และทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (digital literacy)

ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

บูรณาการมาตรการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในนโยบายยุทธศาสตร์ และการจัดทำแผนระดับชาติ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั่วโลก ทำให้นานาประเทศร่วมกันหาแนวทางความร่วมมือลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และได้พัฒนามาเป็นความตกลงปารีส ซึ่งประเทศไทยได้ร่วมให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2559 โดยความตกลงปารีสเป็นส่วนขยายเพิ่มเติมของกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลก เพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวและฟื้นตัวจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งเสริมการพัฒนาแบบคาร์บอนต่ำที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการผลิตอาหาร และทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อสนับสนุนแนวทางการพัฒนาแบบคาร์บอนต่ำ และกำหนดให้ภาคีสมาชิกจัดทำกรมีส่วนร่วมกับประเทศกำหนด (Nationally Determined Contributions: NDCs) อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ประเทศภาคีจะต้องจัดทำและดำเนินมาตรการในประเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมถึงจัดทำแผนการปรับตัวระดับชาติ (National Adaptation Plan: NAP) และนำเสนอรายงานแห่งชาติ (national communications)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย

ประเทศไทยได้จัดส่งข้อเสนอการมีส่วนร่วมของประเทศในการลดก๊าซเรือนกระจกและการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภายหลังปี ค.ศ. 2020 (Intended Nationally Determined Contribution: INDC)¹ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2558 และ NDC ฉบับปรับปรุงของประเทศไทย (Thailand's Updated NDC) ต่อสำนักเลขาธิการ UNFCCC เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2563 โดยกำหนดเป้าหมายขั้นต่ำที่ร้อยละ 20 จากกรณีปกติ และเป้าหมายขั้นสูงที่ร้อยละ 25 จากกรณีปกติ ภายในปี 2573 และมีการบูรณาการมาตรการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในนโยบายและแผนระดับชาติ อาทิ ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 รวมทั้งอยู่ระหว่างการจัดทำยุทธศาสตร์ระยะยาวในการพัฒนาแบบปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำของประเทศไทย ทั้งยังได้จัดทำและนำเสนอรายงานแห่งชาติต่อสำนักเลขาธิการ UNFCCC แล้วทั้งสิ้นรวม 3 ฉบับ และจัดทำรายงานความก้าวหน้ารายสองปี (Biennial Update Report: BUR) ทั้งสิ้น 3 ฉบับเพื่อรายงานความก้าวหน้าในการจัดทำบัญชีก๊าซเรือนกระจก และรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานด้านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ในการดำเนินงานเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งได้กำหนดค่าเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ประเด็นการเติบโตอย่างยั่งยืน ระหว่างปี 2561 – 2565 ให้ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงอย่างน้อย ร้อยละ 12 จากกรณีปกตินั้น พบว่าในปี 2563 สามารถลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้แล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ 14 หรือลดได้ถึงสิ้น 51.72 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (MtCO₂e) ซึ่งบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ในระยะแรกแล้ว และมีแนวโน้มว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายขั้นต่ำที่กำหนดไว้ใน NDC ได้ภายในปี 2573

¹ ภายหลังจากความตกลงปารีสมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2559 (ครบกำหนด 30 วันหลังจากจำนวนประเทศที่ให้สัตยาบันเข้าร่วมเป็นภาคีครบ 55 ประเทศ และครอบคลุมปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกคิดเป็นร้อยละ 55 ของปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของโลก) การมีส่วนร่วมของประเทศในการลดก๊าซเรือนกระจกและการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภายหลังปี ค.ศ. 2020 (INDCs) จึงเปลี่ยนมาใช้คำว่า "การมีส่วนร่วมที่ประเทศกำหนด" (NDCs)

บูรณาการมาตรการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการจัดทำแผนระดับชาติ

การดำเนินการที่ผ่านมา

ประเทศไทยจัดทำแผนที่นำทางการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศปี พ.ศ. 2564 - 2573 รวมทั้งยุทธศาสตร์และแผนรายสาขาเพื่อรับมือกับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อาทิ ยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศด้านการเกษตรกรรมและสหกรณ์ (พ.ศ. 2560 - 2564)

ปัจจุบัน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ระหว่างจัดทำ(ร่าง)พระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ... และ (ร่าง) กรอบหลักการกฎหมายลำดับรอง เพื่อสนับสนุนให้มีการประเมินปริมาณการปล่อย การกักเก็บ การลดก๊าซเรือนกระจก และการจัดทำรายงาน โดยวิธีตรวจวัดรายงาน และทวนสอบที่ได้มาตรฐานตามพันธกรณีระหว่างประเทศ รวมทั้งกำหนดกลไกส่งเสริมการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ คณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติได้เห็นชอบให้ประเทศไทยเข้าร่วมกลุ่ม Nitric Acid Climate Action Group (NACAG) เพื่อส่งเสริมการลดก๊าซไนตรัสออกไซด์จากการผลิตกรดไนตริก ซึ่งจะช่วยผลักดันการดำเนินงานเพื่อลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศให้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ได้พัฒนาระบบสารสนเทศการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทย (Thailand Greenhouse Gas Emissions Inventory System: TGEIS) ซึ่งจะช่วยให้มีฐานข้อมูลกลางของประเทศในการประเมินและจัดเก็บข้อมูลบัญชีก๊าซเรือนกระจกอย่างเป็นระบบ และสามารถคำนวณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตามแนวทางของคู่มือการจัดทำบัญชีฯ ค.ศ. 2006 ของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Intergovernmental Panel on Climate Change: IPCC)

ความท้าทาย

แม้ประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพึงพอใจ โดยสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ตามเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ในระยะแรก แต่ยังมีความท้าทายในการรักษาเสถียรภาพดังกล่าว และเร่งพัฒนาให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมาตรการและแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ใน NDC จำเป็นต้องใช้การลงทุนด้านเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งประเทศไทยยังขาดความเชี่ยวชาญและเทคโนโลยีในประเทศ

นอกจากนี้ การจัดเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำบัญชีปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างครบถ้วน เนื่องจากข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของภาคเอกชน และยังขาดการจัดเก็บข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เป็นสัดส่วน

ข้อเสนอแนะ

ควรประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการผลักดันให้เกิดการดำเนินการตามแผนการลดก๊าซเรือนกระจก ซึ่งเกี่ยวข้องกับสาขาการผลิตที่หลากหลาย โดยบูรณาการความร่วมมือให้การทำงานมีความสอดคล้องและไม่เกิดความซ้ำซ้อน โดยเฉพาะเครือข่ายภาคเอกชน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนทั้งห่วงโซ่อุปทานได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ยังควรพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรเครือข่ายทุกระดับ เพื่อให้มีองค์ความรู้ และสามารถรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อาทิ ภาษีคาร์บอนและการยกเว้นภาษีเงินได้แก่ต้นบุคคลที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งจะช่วยสร้างแรงจูงใจให้เกิดการลดก๊าซเรือนกระจกโดยสมัครใจมากยิ่งขึ้น

พัฒนาการศึกษา การสร้างความตระหนักรู้ และขีดความสามารถของมนุษย์ และของสถาบันในเรื่องการลดก๊าซเรือนกระจก การปรับตัวและการลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการเตือนภัยล่วงหน้า

ประเทศไทยเป็นหนึ่งใน 10 ประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสูงสุดในช่วงปี 2542 - 2561 ซึ่งสะท้อนในดัชนีความเสี่ยงด้านสภาพอากาศ (Climate Risk Index) ที่จัดทำโดยองค์กร Germanwatch โดยได้รับผลกระทบทั้งจากอุณหภูมิที่เพิ่มสูงขึ้น อุทกภัย ภัยแล้ง วัตภัย และการกัดเซาะชายฝั่งที่มีความถี่และความรุนแรงมากขึ้น ดังนั้น การส่งเสริมความตระหนักรู้และเพิ่มขีดความสามารถของประชากร ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เกี่ยวกับการบรรเทาผลกระทบและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจึงเป็นเรื่องสำคัญ รวมถึงการพัฒนากระบวนการเตือนภัยล่วงหน้าเพื่อสนับสนุนให้มีการบริหารจัดการภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพ และช่วยลดการสูญเสียทั้งต่อชีวิตมนุษย์และทรัพย์สิน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย การดำเนินการที่ผ่านมา

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาโดยยึดหลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน เท่าเทียม และทั่วถึง หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อาทิ ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนการทัศน์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญสำหรับการเป็นพลเมืองโลก

ในด้านหลักสูตร ได้มีการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาแกนกลางกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และวิชาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ให้กับกลุ่มเป้าหมายประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียนในรายวิชาบังคับใน 5 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ สาระทักษะการเรียนรู้ สาระความรู้พื้นฐาน สาระการประกอบอาชีพ สาระทักษะการดำเนินชีวิต และสาระการพัฒนาสังคม ซึ่งในเรื่องความเป็นพลเมืองและการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในสาระการพัฒนาสังคม รายวิชาสังคมศึกษา รายวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง และรายวิชาการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม

ในระหว่างที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันเสริมสร้างการตระหนักรู้และปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งพัฒนาองค์ความรู้ หลักสูตรและกิจกรรมต้นแบบและสื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกและการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อาทิ โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สนับสนุนแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยในปัจจุบันมีจำนวนโรงเรียนสิ่งแวดล้อมฯ 189 โรงเรียนครอบคลุมทุกภาคทั่วประเทศและได้สนับสนุนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในมหาวิทยาลัย โรงเรียนและเครือข่ายเยาวชน อาทิ โครงการมหิงสาสายสืบปฐมวัยสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 8 ปี และโครงการมหิงสาสายสืบสำหรับเด็กอายุ 8 - 18 ปี เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพตามช่วงวัย โดยการทำกิจกรรมสำรวจและดูแลรักษาพื้นที่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

13

SDG
13.3

พัฒนาการศึกษา การสร้างความตระหนักรู้ และขีดความสามารถของมนุษย์ และของสถาบันในเรื่องการลดก๊าซเรือนกระจก การปรับตัวและการลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการเตือนภัยล่วงหน้า

ในช่วงปี 2561 - 2562 ภาครัฐได้ดำเนินโครงการเพื่อสร้างจิตสำนึกและความรู้ในการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เช่น โครงการค่ายเยาวชนรักผองไพร และโครงการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) นอกจากนี้ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้นำประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศพัฒนาคู่มือครูให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 รวมถึงได้ดำเนินโครงการวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมโลก (GLOBE) ซึ่งเป็นโครงการนานาชาติที่ส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมในระดับโรงเรียน

ขณะที่กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้จัดทำ (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์ระดับประเทศด้านปฏิบัติการเสริมพลังความร่วมมือด้านภูมิอากาศเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานตามภารกิจ “การปฏิบัติการเพื่อเสริมพลังรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” ทั้งด้านการศึกษา ฝึกอบรม และการสร้างความตระหนักรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลสัมฤทธิ์ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนองค์กร และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) ได้จัดตั้งศูนย์วิชาการนานาชาติด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change International Technical and Training Center: CITC) ซึ่งจะเสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้ทั้งหน่วยงานส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น โดยพัฒนาและจัดทำหลักสูตรด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งหลักสูตรภาษาไทยและนานาชาติ

ความท้าทาย

แม้ว่าในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาภายใต้แผนปฏิบัติการสนับสนุนการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศ ปี 2564-2573 ได้มีการสนับสนุนการทำ Flagship Project โครงการพัฒนาหลักสูตรด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการลดก๊าซเรือนกระจกในทุกระดับ การเรียนรู้หน่วยงานหลัก แต่เนื่องจากปัจจุบันแผนดังกล่าวอยู่ระหว่างการปรับปรุง ทำให้ยังไม่ได้มีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการ ซึ่งอาจจะทำให้การดำเนินการตามโครงการมีความล่าช้า นอกจากนี้ ในช่องทางของ CITC ที่ประชาชนหรือบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลหลักสูตรออนไลน์ได้นั้น ในบางครั้งประสบปัญหาในการเชื่อมต่อระบบและการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนและประชาสังคมในการดำเนินการที่สำคัญ เช่น โครงการจับคู่บริษัทไทยกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่และประชาสังคมในการร่วมกันจัดการสิ่งแวดล้อมและโครงการสำนักอนุรักษ์ชุมชนบ้านเกิด อีกทั้งทุกภาคส่วนยังควรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในทุกระดับการเรียนรู้ โดยต้องพัฒนาทั้งหลักสูตรเพื่อการศึกษาในระบบและนอกระบบ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งจะเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและนำประเทศไทยไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

ดำเนินการให้เกิดผลตามพันธกรณีที่ผูกพันต่อประเทศพัฒนาแล้วซึ่งเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่มีเป้าหมายร่วมกันระดมทุนจากทุกแหล่งให้ได้จำนวน 1 แสนล้านเหรียญสหรัฐต่อปี ภายในปี 2563 เพื่อสนองความต้องการของประเทศกำลังพัฒนา ภายใต้บริบทของการดำเนินการลดก๊าซเรือนกระจกที่ชัดเจนและมีความโปร่งใสในการดำเนินงาน ตลอดจนทำให้กองทุนภูมิอากาศสีเขียว (Green Climate Fund) ดำเนินการได้อย่างเต็มรูปแบบผ่านกระดุมทุนโดยเร็วที่สุด

ในการบรรลุข้อตกลงปารีสในการประชุมสมัชชาประเทศภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ครั้งที่ 21 (COP21) ในเดือนธันวาคม 2558 ณ กรุงปารีส ประเทศพัฒนาแล้วได้ให้คำมั่นว่าจะให้เงินสนับสนุนแก่ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุดในดำเนินการด้านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยจะระดมทุนจำนวน 1 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ต่อปี ภายในปี 2563 ซึ่งรวมถึงการให้ทุนสนับสนุนกองทุนภูมิอากาศสีเขียว¹ (Green Climate Fund: GCF) และจะยังคงให้การสนับสนุนเงินทุนขั้นต่ำปีละ 1 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐอย่างต่อเนื่องไปจนถึงปี 2568 โดยจะหารือถึงจำนวนเงินสนับสนุนที่จะปรับเพิ่มขึ้นอีกครั้ง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2558 มอบหมายให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานงานหลัก (National Designated Authority) ของกองทุนภูมิอากาศสีเขียว ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการบูรณาการดำเนินการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับผู้เกี่ยวข้องจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชนและภาคประชาสังคม ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศ เพื่อก่อให้เกิดการประสานเป้าหมายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเข้ากับแหล่งทุนต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศอื่นจะนำไปสู่นโยบายที่มีประสิทธิภาพ มีระบบการติดตามการดำเนินการที่ครอบคลุมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยเป็นประเทศนอกภาคผนวกและเป็นประเทศกำลังพัฒนาจึงไม่มีพันธกรณีในการระดมทุนภายใต้ UNFCCC โดยประเทศไทยเป็นผู้ได้รับการสนับสนุนภายใต้

กองทุน GCF โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณแล้ว 5.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อเพิ่มศักยภาพและเตรียมความพร้อมของหน่วยประสานงานหลักของประเทศ 7 กิจกรรม

¹ กองทุนภูมิอากาศสีเขียวเป็นกลไกทางการเงินเพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของประชาคมโลกสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับต่ำและมีความสามารถในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยคำนึงถึงความต้องการของประเทศเป็นหลัก โดยจะมีการจัดสรรเงินทุนที่ระดมได้ในสัดส่วนที่เท่ากันเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้านการลดก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัวต่อผลกระทบ โดยร้อยละ 50 ของเงินด้านการปรับตัวจะจัดสรรให้กับประเทศที่มีความเปราะบางเป็นพิเศษ ได้แก่ ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก และกลุ่มประเทศแอฟริกา โดยได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์เพื่อการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก 4 ด้าน ได้แก่ (1) เพิ่มการผลิตและการเข้าถึงพลังงานที่มีการปล่อยคาร์บอนต่ำ (2) เพิ่มการขนส่งที่มีระบบการปล่อยคาร์บอนต่ำ (3) อาคาร เมืองอุตสาหกรรมและอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า และ (4) การใช้ที่ดิน การตัดไม้ทำลายป่าการจัดการป่าไม้แบบยั่งยืน เพิ่มการดูดกลืนคาร์บอนในภาคป่าไม้ และเพื่อการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 4 ด้าน ได้แก่ (1) สุขภาพความเป็นอยู่และความมั่นคงด้านอาหารและน้ำ (2) การดำรงชีวิตของผู้คนและชุมชนในพื้นที่เสี่ยงภัย (3) ระบบสาธารณสุขและสภาวะแวดล้อม และ (4) ระบบนิเวศและการบริการ

ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

13

SDG
13.a

ดำเนินการให้เกิดผลตามพันธกรณีที่ผูกพันต่อประเทศพัฒนาแล้วซึ่งเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่มีเป้าหมายร่วมกันระดมทุนจากทุกแหล่งให้ได้จำนวน 1 แสนล้านเหรียญสหรัฐต่อปี ภายในปี 2563 เพื่อสนองความต้องการของประเทศกำลังพัฒนา ภายใต้บริบทของการดำเนินการลดก๊าซเรือนกระจกที่ชัดเจนและมีความโปร่งใสในการดำเนินงาน ตลอดจนทำให้กองทุนภูมิอากาศสีเขียว (Green Climate Fund) ดำเนินการได้อย่างเต็มรูปแบบผ่านการระดมทุนโดยเร็วที่สุด

การดำเนินการที่ผ่านมา

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้เสนอขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุน GCF เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประเทศไทย ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ และภาคสถาบันการเงิน การธนาคาร โดยขอรับการสนับสนุนโครงการเตรียมความพร้อม 5 โครงการ ประกอบด้วย (1) NDA Strengthening support for Thailand through GIZ (2) Strategic framework support for Thailand through CTCN and UNEP (3) Strategic framework support for Thailand through GIZ (4) Strategic framework support for Thailand through GGGI และ (5) NDC Strengthening and country programming support for Thailand through GIZ และยังได้เสนอโครงการเพิ่มเติม ได้แก่ โครงการ Building Climate Change Mitigation and Climate Resilient Coastal Communities and Ecosystems in Asia เพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศชายฝั่ง และโครงการ Enhance Climate Resilience in Thailand through Effective Water Management and Sustainable Agriculture ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างสังคมที่มั่นคงและมีความทนทานต่อสภาพภูมิอากาศผ่านการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ

ความท้าทาย

ประเทศไทยได้รับการสนับสนุนจากกองทุนภูมิอากาศสีเขียว ซึ่งมุ่งเน้นการสนับสนุนทางการเงินแก่โครงการและแผนงานที่ได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยต้องเป็นไปตามกรอบยุทธศาสตร์ของ GCF โดยหน่วยงานปฏิบัติการที่ได้รับการรับรอง (Accredited Entity: AE) ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานที่มีคุณสมบัติดังกล่าว เนื่องจากอยู่ระหว่างขั้นตอนการสมัครของกองทุนสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีโครงการอยู่ระหว่างรอการพิจารณาจากกองทุนเป็นจำนวนมากทำให้เกิดความล่าช้า ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องยกระดับศักยภาพของหน่วยงานให้มีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานการขอรับทุนสนับสนุนจาก GCF เพื่อที่จะได้สามารถใช้ประโยชน์จาก GCF ได้อย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

ประชาคมโลกควรเร่งรัดการดำเนินการตามพันธสัญญาที่ร่วมให้สัตยาบันเข้าร่วมในข้อตกลงปารีส เพื่อให้การดำเนินการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความเข้มข้นและบรรลุเป้าหมายได้โดยเร็ว ในส่วนของประเทศไทย ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานปฏิบัติทั้งภาครัฐและเอกชนที่สนใจเข้ารับการสนับสนุนจาก GCF และสนับสนุนหน่วยงานเหล่านั้นในการเข้าถึงเงินทุนจากกองทุนสีเขียวมากขึ้น อีกทั้งควรมีความจริงจังในการสนับสนุนการบรรจุมิติการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไว้ในแผนงานหรือโครงการ เพื่อให้เกิดการบูรณาการในทุกภาคส่วน

ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

ส่งเสริมกลไกที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการวางแผนและการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีประสิทธิภาพในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด และให้ความสำคัญต่อผู้หญิง เยาวชน และชุมชนท้องถิ่นและชายขอบ

การต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกประเทศในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และเสริมสร้างขีดความสามารถในการรับมือและปรับตัวต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ด้วยระดับการพัฒนาของประเทศที่แตกต่างกันส่งผลต่อศักยภาพในการดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา และประเทศพัฒนาน้อยที่สุดที่ยังมีข้อจำกัดในด้านเงินทุน เทคโนโลยี องค์ความรู้ และความเชี่ยวชาญ รวมทั้งมีประเด็นปัญหาเร่งด่วนเฉพาะหน้าอื่น ๆ เช่น การแก้ไขปัญหาคความยากจน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ดังนั้น การสนับสนุนทางการเงินและวิชาการแก่ประเทศเหล่านี้จึงมีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายร่วมกันของโลกเพื่อยับยั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย

ในระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่กลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุดและประเทศที่เป็นหมู่เกาะในหลากหลายด้าน อาทิ การจัดการภัยพิบัติ การรับมือและการสร้างความสามารถในการปรับตัว โดยที่ผ่านมามีความร่วมมือระหว่างประเทศ ในฐานะผู้ประสานงานหลักได้จัดทำโครงการให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระยะแรก (พ.ศ.2560 - 2562) ผ่านหลักสูตรศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนานาชาติ (Thailand International Postgraduate Programme: TIPP) นอกจากนี้ ยังได้วางแผนการจัดทำโครงการต่อเนื่องในระยะที่ 2 (พ.ศ. 2563 - 2565) โดยได้คัดเลือกหลักสูตรปริญญาโทนานาชาติเพื่อบรรจุในแผนงานแล้วจำนวน 11 หลักสูตรและจัดอบรมระยะสั้นเพื่อให้ความรู้กับประเทศต่าง ๆ จากทุกภูมิภาคทั่วโลก ซึ่งที่ผ่านมามีประเทศไทยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพของสตรี โดยมีแนวโน้มผู้รับทุนที่เป็นเพศหญิงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 38.07 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 48.72 ในปี 2562

การดำเนินการที่ผ่านมา

ประเทศไทยดำเนินการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการในประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศผ่านหน่วยงานทุกภาคส่วน อาทิ การจัดการอบรมภายใต้โครงการ Green Energy for Low Carbon Society โดยคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อแบ่งปันประสบการณ์ของไทยด้านพลังงานสะอาด เช่น โครงการส่งเสริมความร่วมมือระดับภูมิภาคในการวางแผนปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาวิเคราะห์ และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ความเปราะบางของพื้นที่ชุมชนรอยต่อระหว่างประเทศ และช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในชุมชนรอยต่อระหว่างประเทศ นอกจากนี้ มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยได้ดำเนินโครงการเพื่อบริหารจัดการกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอีกหลายโครงการ อาทิ เครือข่ายเมืองเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Asian Cities Climate Change Resilience Network: ACCCRN) มุ่งเน้นการดำเนินการให้ 10 เมืองนำร่องของ 4 ประเทศในเอเชีย ได้แก่ ไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และอินเดีย มีศักยภาพและความพร้อมในการดำเนินการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศผ่านการบูรณาการระหว่างหุ้นส่วนการพัฒนาในระดับท้องถิ่นเพื่อพัฒนาศักยภาพและเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

13

SDG
13.b

ส่งเสริมกลไกที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการวางแผนและการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีประสิทธิภาพในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด และให้ความสำคัญต่อผู้หญิง เยาวชน และชุมชนท้องถิ่นและชายขอบ

ความท้าทาย

การให้ความช่วยเหลือของประเทศไทยต่อประเทศอื่น ๆ เป็นการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบของความช่วยเหลือทางวิชาการเป็นหลัก จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า การถ่ายทอดองค์ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสภาพภูมิอากาศให้แก่บุคลากรจากประเทศกำลังพัฒนายังไม่สามารถทำได้เต็มที่ เนื่องจากพื้นฐานความรู้ของผู้รับการอบรม อีกทั้งระบบการศึกษาที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศอาจเป็นอุปสรรคในการศึกษาต่อของผู้รับทุน รวมถึงการเก็บข้อมูลของประเทศไทยยังไม่มีเก็บแบบเฉพาะเจาะจงจำแนกตามเพศ และแยกเป็นรายสาขาวิชาที่ให้ทุน

ข้อเสนอแนะ

การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการควรมีการจัดหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับผู้มีส่วนได้เสียจากทุกภาคส่วน เช่น ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้การเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมและการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศมีความครอบคลุม ช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้มากขึ้น และมีความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละประเทศ นอกจากนี้ ควรมีการจัดเก็บข้อมูลที่มีการจำแนกตามรายสาขาวิชาหรือรายภูมิภาค โดยระบุผู้ได้รับทุนตามเพศ เพื่อสะท้อนถึงความเสมอภาคเท่าเทียมกัน และเป็นแนวทางในการจัดสรรทุนให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

